

2024-nji ýylyň 19-21-nji noýabry aralygynda Bangkokda (Taýland) 1995-nji ýylyň sentýabrynda kabul edilen Pekin Jarnamasyny gözden geçirmek boýunça Aziýa-Tihookean ministrler konferensiýasy “Pekin+30” geçirildi. Forum BMG-niň Aziýa we Tihookean üçin Ykdysady we Durmuş Komissiýasynyň (ESCAP) hem-de “BMG-Aýallar” düzüminiň guramagynda, 2025-nji ýylda belleniljek 4-nji Bütindünýä zenanlaryň ýagdaýy boýunça konferensiýasynyň 30 ýyllygyna taýýarlyk görmek maksady bilen gurnaldy.

Çärä hökümetlerden, raýat jemgyýetinden we ýaşlar toparlaryndan, hususy sektordan we ylmy toparlardan 1200-den gowrak wekil gatnaşyp, gender deňligini we aýallaryň hukuklaryny giňeltmek boýunça gazanylan üstünlikleri we ileri tutulýan çäreleri ara alyp maslahatlaşdylar.

Türkmenistany konferensiýada şu wekiliýet wekilçilik etdi:

- Oguljennet Berdiliýewa, Türkmenistanyň Zenanlar birleşiginiň Merkezi geňeşiniň başlygy
- Şemşat Ataýewa, Türkmenistanyň Döwlet, hukuk we demokratiýa institutynyň demokratiýa we halkara gatnaşyklary bölüminiň müdiri
- Şemşat Setdarowa, Türkmenistanyň Zenanlar birleşiginiň Merkezi geňeşiniň baş hünärmeni
- Ýslam Sahadow, Türkmenistanyň Malaýziýadaky ilçihanasynyň ikinji sekretary

Konferensiýanyň dowamynda 140 agza döwletleriň we sebit birleşikleriniň Pekin Jarnamasy we Hereket meýilnamasynyň durmuşa geçirilmeginde gazanylan üstünlikler we kynçylyklar barada synlar hödürlenildi. Türkmenistan gender deňligi babatyndaky tejribesi we meýilnamalary bilen paýlaşdy.

Oguljennet Berdiliýewa, Türkmenistanyň aýallaryň hakyky deňligini üpjün etmäge we olaryň durmuşynyň ähli ugurlarynda ornuny ýokarlandyrmaga uly ähmiýet berýändigini nygtady. Ol Türkmenistanyň Mejlisiniň 125 deputatynyň 32-siniň (26%) aýal-gyzlardan ybaratdygyny belledi.

Mejlisiň başlygy, Ministrler Kabinetiniň başlygynyň orunbasarlary, Ombudsman, Türkmenistanyň BMG-däki hemişelik wekili we Türkmenistanyň ÝUNESKO boýunça Milli komissiýasynyň jogapkär sekretary – aýal-gyzlar.

Berdiliýewa, şeýle hem, 2021-2025-nji ýyllar üçin Türkmenistanda gender deňligi boýunça Milli Hereket meýilnamasy barada gürrüň berdi, bu meýilnama gender deňligini üpjün etmek boýunça strategiki maksatlary kesgitleýär. Türkmenistanyň bu ugurda gazanan üstünlikleri halkara derejesinde ykrar edildi: ýurt 2022-2024-nji ýyllar üçin BMG-niň gender

deňligi we aýallaryň hukuklaryny giňeltmek boýunça düzüminiň Ýerine ýetiriji Geňeşiniň agzalygyna saýlandy.

Şemşat Ataýewa, “Aýallara we gyzlara garşy zorluga jogap bermek we ony önüni almak boýunça durnukly strategiýalar” atly tegelek stolda çykyş etdi.

Ol Türkmenistanda “Türkmenistanda aýallaryň saglygy we maşgaladaky ýagdaýy” atly aýallara garşy zorlugyň ýaýramagy boýunça barlagyň geçirilendigini belledi, bu barlag aýallara garşy öýdäki zorluk meselesi boýunça ilkinji milli maglumat ýygnamak we derňemek tejribesini görkezýär.

Barlagyň netijeleri boýunça anyk çäreler bilen Ýol kartasy işlenip düzüldi. Häzirki wagtda:

- Maşgaladaky zorlukdan ejir çeken aýallara goldaw bermek üçin lukmançylyk, durmuş we hukuk gorajy ulgamlary üçin standart amaly proseduralar işlenip düzüldi.
- Aýallara gender zorlugyna sezewar bolanlara ýokary hilli we toplumlaýyn hyzmatlary bermek üçin ulgamlaryň arasyndaky jogap beriş ulgamyny mundan beýläk kämilleşdirmek boýunça işler alnyp barylýar.
- Aşgabadyň we baş sebitiň maşgalalara goldaw bermek gullugy işe girizildi, gyzygyn liniýa, psihologiki maslahat we durmuş goldawy hyzmatlary hödürlenýär.
- Maşgaladaky zorluk ulanýan erkekler bilen işlemek boýunça halkara tejribe öwrenilýär.
- Jemgyýetçilik guramalary bilen hyzmatdaşlykda maşgaladaky zorlukdan ejir çeken aýallara goldaw bermek boýunça ýöriteleşdirilen durmuş hyzmatlarynyň synag taslamasy geçirildi.

Şemşat Setdarowa, “Işgärlik, mynasyp iş, durmuş goragy we telekeçilik arkaly aýallaryň ykdysady hukuklaryny we mümkinçiliklerini giňeltmek” atly tegelek stolda çykyş edip, Pekin Jarnamasynyň aýallaryň ykdysady hukuklary we mümkinçilikleri babatyndaky wezipeleriniň durmuşa geçirilmegi boýunça mysallar bilen paýlaşdy.

Türkmenistanyň Zenanlar birleşigi, aýallara dolandyryş, maliýe meýilleşdirmek we marketing ýaly başarnyklary öwredýän kurslar we okuwar geçirýär, bu başarnyklar olara öz kärhanalaryny döretmäge we üstünlikli ösdürmäge mümkinçilik berýär.

Mundan başga-da, şu ýyl oba ýerlerinde telekeçilik bilen meşgullanýan aýallary goldamak boýunça täze başlangyç başlar, bu ýerde aýallar iş açmak we alyp barmak boýunça maslahatlar alyp bilerler, şeýle hem mikrokarz programmalaryny ulanyp bilerler.

Setdarowanyň aýtmagyna görä, Türkmenistanda oba sebitlerinde agroturizmi ösdürmek boýunça maksatnama işlenip düzülýär. Bu ugur aýallar üçin durnukly iş ýerlerini döretmek

üçin möhümdir. Aýallary agroturizmde goldamak, olara gezelençleri guramak, myhmanlary kabul etmek we Türkmenistanyň özboluşly medeniýeti we döp-dessurlary bilen paýlaşmak mümkinçiliklerini açar.

Türkmenistanyň Zenanlar birleşiginiň giňeldilen maksatnamasynyň çäklerinde, aýallara dolandyryş, hasapçylyk, marketing we beýleki zerur başarnyklary öwretmek üçin okuw merkezleri açylmaga taýýarlanýar.

Setdarowa, şeýle hem, aýallar üçin durmuş goragy we iş şertleriniň ähmiýetini nygtady. Türkmenistan, aýallar we erkekler üçin iş şertlerini gowulandyrmak we deň iş hakyny üpjün etmek boýunça birnäçe kanunçylyk çärelerini kabul etdi.

Konferensiyada, şeýle hem, “Gender deňligini we hukuklary giňeltmegiň täze ýollaryny kesgitlemek: “Pekin+30” gözden geçirmek boýunça Aziýa-Tihookean sebitiniň sebit hasabaty” atly täze hasabat hödürlenildi. Hasabatda önde durýan wezipeler, şeýle hem alty tematik ugurda geljegi uly strategiýalar we çözgütler beýan edilýär: garyplygy azaltmak we adam kapitalyny ösdürmek; umumy gülläp ösüş we mynasyp iş; gender zorlugyndan azatlyk; manyly gatnaşmak we gender taýdan duýgur dolandyryş; parahat we adalatly jemgyýetler; şeýle hem gender we daşky gurşaw.

Hasabatda, şeýle hem, ähli sektorlarda gender deňligi babatyndaky ösüşi çaltlandyrmak üçin üç esasy hereket nygtalýar, şol sanda gender kadalaryny üýtgetmek, gender maglumatlaryny ýygnamak we ulanmagy güýçlendirmek, şeýle hem gender ugruna gönükdirilen maýa goýumlary we pudagara hyzmatdaşlyklary goldamak.

Pekin Jarnamasy we Hereket meýilnamasy 1995-nji ýylda 4-nji Bütindünýä zenanlaryň ýagdaýy boýunça konferensiyada kabul edildi we BMG-niň Baş Assambleýasy tarapyndan makullandy (rezolýusiýa 50/42).

1995-nji ýylyň Pekin Jarnamasy we Hereket meýilnamasy aýallaryň hukuklaryny giňeltmek boýunça strategiki maksatnamadyr. Häzirki wagtda ol iň doly global çarçuwaly maksatnama we hereket meýilnamasy bolup galýar, dünýäniň ähli ýerinde aýallar we gyzlar üçin gender deňligini we adam hukuklaryny netijeli durmuşa geçirmekde ýol görkeziji we ylham çeşmesi bolup durýar.